

ARTEAREN HISTORIA

Hezkuntza-sistemaren xedea herritar gogoetsu eta sortzaileak sortzea da, gure gizartea gero eta anitzagoa eta aldakorragoa baita. Alde batetik, honek areagotzen du nerabezaroan irudimentsuki pentsatzeko gaitasuna sustatzearen beharra, premia berriei egokitzeko. Bestalde, gizarte demokratikoek kognitiboki prestatutako eta emantzipatutako pertsonak behar dituzte, balio demokratikoak defendatzeko gai direnak. Horrek guztiak jarraipena ematen dio Batxilergoan Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako Geografia eta Historia irakasgaiaren konpetentziak garatzeko prozesuari, eta *Artearen Historiaren* ikasketak duen garrantzia definitzen du, egungo gure bizitza soziala eta kulturala ulertzeko; izan ere, gaurko munduan zentzua hartzen duten tresna analitiko eta kontzeptualak eskaintzen ditu, zehazki, gazteen adimenaren garapen orekaturako beharrezkoak diren datuak eta ariketa intelektuala errazten dutenak. Horrenbestez, eztabaidaezina da irakasgai hau beharrezkoa dela, pentsamendu eta judizio independentea sustatzen duen heinean.

Halaber, gizateriak denboran zehar garatu dituen pentsamendu, sentimendu, ideologia, sinesmen eta botere moduen multzo konplexua ulertzen laguntzen du, eta, Historiarekin eta Filosofiarekin batera, gure ingurunea nola hauteman eta diseinatu dugun ulertzen laguntzen du. Gombrich-ek dio Artea, berez, ez dela existitzen, artistak besterik ez. Artista horien bidez, ezagun zein ezezagunak, aro historiko bakoitzeko sentitzeko eta pentsatzeko modua bistaritzen zaigu.

Ikuspuntu horiek testuinguruan kokatzea eta, jakina, objektu artistikoak aztertzea dira gazteek gogoeta pertsonaletan oinarritutako pentsamendu kritikoa baloratu, alderatu eta egiteko behar dituzten tresnetako bi. Horrenbestez, ondoriozta daiteke irakasgai honek arte-ekoizpena eta testuinguru historiko eta sozialaren araberako haren garapena eta bilakaera barne hartzeaz gain, barne duela artelanetan oinarritutako gogoeta eta pentsamenduaren eta iraganeko zein oraingo errealitatearen pertzepzioaren arteko erlazioa ere bai, gizakia eta bere indarguneak eta ahuleziak hobeto ulertzeko bitarteko diren aldetik.

Gainera, mugimendu artistikoen teknika, baliabide eta konbentzio nagusiak eta artelan, artista eta adierazpen nabarmenenak ezagutzeak berarekin dakar pentsamendu dibergenteko eta lan kooperatiboko estrategiak aplikatzea. Era berean, arte- eta kultura-adierazpideen aniztasunarekiko jarrera irekia, errespetuzkoa eta kritikoa garatzen laguntzen du, eta norberaren gaitasun estetikoa garatzeko eta kultura-bizitzan eta kultura- eta arte-ondarearen kontserbazioan parte hartzeko interesa sustatzen du. Jakina, hori guztia Euskal Herriko arte-ondarea kontuan hartuta, Euskal Autonomia Erkidegoko curriculumaren parte den diziplina gisa.

Izatez, diziplina honen azterketak zuzenean laguntzen du Herritartasunerako Konpetentzia garatzen, garai guztietako artelanen behaketaren bidez —bai Historian sustraiak dituzten egungo arazo etikoen eta identitate-gaien analisisan, bai pentsamendu kritikorekin garapenean—. Horrez gain, konpetentzia Pertsonala, Soziala eta Ikasten Ikastekoa ere bultzatzen du, arte-ekoizpenak gertaerekin eta pentsamenduekin lotzen irakasten baitu, baita arte-sorkuntzekin zer adierazi nahi den eta artelanez gozatzen dutenengan zer sortarazi nahi den bereizten ere. Bizitza osoan zehar egokitze eta ikaskuntza kudeatzeko beharri erreparatza eta horren inguruan hausnartzera bultzatzen du, egileen adibideari jarraituz. Irakasgaia Kontzientzia eta Adierazpide Kulturalerako Konpetentziarekin ere lotzen da, artelanak ezagutzeak sentibilizatzen baitu eta ondarea aintzat hartzera, errespetatzera, balioestera eta hartaz gozatzaera eramaten baitu.

Modu zeharkakoago batean, diziplina honek Ekintzailtza Konpetentzia garatzen du; izan ere, lagungarria da —garai bateko eta egungo munduko adierazpide plastikoa, baita dagozkien erronka intelektualak, ezagutzearen bidetik— premiak eta aukerak zentzu kritiko eta etikoaz ebaluatzeko eta, berariazko ezagutza teknikoetatik abiatuta, erronkei aurre egiteko, betiere norberaren produktuak gauzatzean ideia eta soluzio berritzaileak aurkezte aldera, hala nola, erakusketa-proiektuak. Azkenik, eztabaida ezina da Hizkuntza Komunikaziorako Konpetentziari eta Konpetentzia Eleaniztunari egiten zaaien ekarpena; izatez, informazioa jaso eta transmititzeko, ezinbestekoa da edozein hizkuntzatan komunikatzea, eta Konpetentzia Digitala funtsezko tresna da gaur egun lan egiteko garaian.

Aurreko guztiari Artearen Historiaren diziplinartekotasuna gehituta, bai ikuspuntu teorikotik bai sormenezkotik —zenbait espezialitate lotzeko aukera ematen baitu, hala nola Historia, Arkitektura, Pintura, Optika, Kimika, Eskultura, Geologia, Filosofia—, ondoriozta daiteke ukaezina dela irakasgai honen beharra, ezagutza modu globalean ulertzeko, pentsatzeko eta gai sozial eta zientifikoei ekiteko prest egoteko.

Batxilergoko bigarren mailan oinarrizko jakintzekin egindako lanaren bidez eskuratu eta garatuko diren trebetasunei Konpetentzia Espezifikoko deritze. Irakasgai honetan zortzi konpetentzia espezifikoko definitzen dira: terminologia espezifikoa ulertzea eta erabiltzea; estilo nagusiak identifikatzea eta ezaugarritzea; arte-adierazpenik esanguratsuenak espazioan eta denboran kokatzea; arte-mintzairak ezagutzea eta ideia, desio eta emozioen komunikazio-tresna eta espresio estetiko gisa identifikatzea; historian zehar arteak izandako funtzioak eta ikuskerak bereiztea eta aztertzea; aldaketa estetikoak eta edertasun-kanonak deskribatzea; tokiko, nazioko eta munduko ondare artistikoa identifikatzea eta baloratzea, identitate indibidualak eta kolektiboak eta arte-identitateak definitzen eta transmititzen dituen elementua den heinean; eta, jakina, genero-ikuspegi txertatzea Artearen Historiaren ikasketan.

Hori guztia oso lagungarria izango da gure ikasleek artelan eta artisten ezaugarri formal, tekniko eta adierazkorrik garrantzitsuenak argitasunez eta koherentziaz azaltzeko; norberaren gogoetak arin, ahoz eta ekoizpen propioen bidez komunikatzeko; Artearen Historiaren bilakaera zuzentzen duten mekanismoak ulertzeko; edozein garaitako eta kulturatako arte-adierazpenekiko errespetua eta estimua garatzeko; eta artelanak eta artistak beren garaiko eta esparruko korrante eta adierazpide jakin bateko adierazgarri gisa baloratzeko eta haien sormena aintzat hartzeko. Era berean, lagungarria izango da: norberaren iritziak eta sentimenduak koherentziaz eta arintasunez adierazteko eta besteen iritzi eta adierazpenekiko errespetua eta enpatia garatzeko; ekoizpenen aniztasuna giza sormenaren emaitza gisa baloratzeko eta artelanei buruzko iritzi arrazoituak eta informatuak emateko; artisten eta irudikatutako pertsonaien psikologia eta asmoa hautematen ikasteko eta aniztasunarekiko sentsibilitatea eta errespetua erakustea ahalbidetuko duen heldutasun pertsonalerantz bideratzeko, estereotipoak eta aurreiritziak gaindituz; Ondare Artistikoaren kontserbazioarekiko eta hedapenarekiko konpromiso arduratsua hartzeko eta Garapen Iraunkorreko Helburuen lorpenarekin erlazionatzeko; baita emakume artistak bistaratzeko eta emakumeen eta gizonen arteko benetako berdintasuna sustatzeko ere.

Ikasleek gai honetan egindako aurrerapenak ebaluazio-irizpideen bidez baloratzen ditugu. Ebaluazio-irizpide horien helburua da jakintzak nola eta zein heinean baneratu diren eta, ondorioz, konpetentzia espezifikotan zer progresio-maila lortu den zehaztea eta ikasleek beren garapenerako garrantzizkoak diren jarrerak eta balioak eskuratu dituzten zehaztea, betiere Batxilergoko bigarren mailako ikasleek jarraitu beharreko ikaskuntza-prozesuari dagokionez. Horien formulazioan, beraz, jakiteari, egiten jakiteari eta izateari buruzko erreferentziak jasotzen dira.

Oinarrizko Jakintzen bidez, ikasleek Konpetentzia Profil fidagarri batera eramango dituzten Konpetentzia Espezifikoak eskuratuko dituzte. Hori dela eta, elementu horiek ezinbestekoak dira gizakiok denboraren poderioz garatu ditugun askotariko mundu-ikuskerak adierazten dituzten formatu plastikoen transmisio egokia egiteko, baita errealitate aldakorrek eta horiei dagokien pentsamendua, askotan, gure akzioen eta erreakzioen ondorio direla ulertzeko ere. Bilakaera hori zein izan den erakusten diguten Artearen Historiari buruzko gutxieneko datu zehatz, historiko, tekniko eta pedagogikoki antolatuta batzuk ezagutu gabe, ezinezkoa litzateke askotariko errealitateak aztertzea, ezta etengabeko aldaketa gertatzen ari den hautematea ere.

Oinarrizko jakintzak lau bloketan banatzen dira:

- A. *Artearen Historiari hurbilketa*; bloke honen edukia bat dator irakasgaia landu ahala pixkanaka eskuratzen diren hiztegi teknikoak, analisi-elementuak eta printzipio teorikoak ezagutzearekin; bloke hau transbertsaltzat hartzen da.
- B. *Artea eta bere funtzioak historian zehar*; multzo honetan Artearen Historiaren beraren bilakaerari dagozkion oinarrizko jakintzak jorratzen dira, funtzio baten inguruan antolatuta. Hala ere, hemen funtzio zehatz batekin lotzen diren korrante artistikoak zenbait epigraferen pean egon daitezke. Bereizgarriena hautatu da, besterik gabe. Bloke honetan lan-gida bat proposatzen da, baina irakasleen irizpideari irekita dago. Irakasleek, gainera, hemen sartu ez diren mugimendu artistikoak gehitu ditzakete, egokitzat hartzen badute.
- C. *Artearen dimentsio indibidual eta soziala*; bloke honetan banakatzen dira gizakiaren irudikapenez arduratzen diren jakintzak, emakumeak irudikapen gisa eta artista gisa betetzen duen eginkizunaz eta artearen balio sozialaz eta kulturalaz arduratzen direnak, baita egungo gaiez ere, hala nola egile-eskubideez, ondareaz eta abar. Jakintza hauek gainerakoak landu ahala ere eskuratu daitezke.
- D. *Errealitatea, espazioa eta lurraldea Artean*; multzo honetan, arkitekturarekin, hirigintzarekin eta pinturarekin zerikusia duten gaiak jorratzen dira; B blokearekin batera landu daitezke.

Oinarrizko jakintzak gai-irizpideen arabera entolatuta daude, asmo pedagogiko berritzaileaz; horrek ez du eragozten ikasgaia ordena kronologiko naturalari jarraituz garatzea, edota bi ikuspuntuak konbinatzea, ikaste-egoerak modu pedagogikoan eta metodologia integratzaileen bidez antolatzeko, irakasleek egokitzat jotzen duten moduan. Bestalde, oinarrizko jakintza transbertsalak hala behar duten ikaste-egoera guztietan jorratu ahal izango dira.

Artearen Historiaren erronka nagusia da, tresna hauekin, irakasgaiaren jakintza orokorra duen irakaslea gidari izatea ikasleek beren ikaskuntza aurkitzeko prozesuan, ezagutzaren hartzaile huts eta pasibo izateari utz diezaioten. Analisisirako, aplikaziorako, talde-lanerako eta jakintza sortzeko irakaskuntza lantzearekin batera, informazioa ezagutza bihurtu beharko da; horretarako, arte-adierazpenekiko eta, beraz, ondarearekiko, jakin-minarekiko, pentsamendu kritikoarekiko eta autonomiarekiko sentikortasuna sustatu beharko da. Konbinazio horren gabezia, ez da motibaziorik egongo, eta gauzak ezin izango dira ikuspegi berrietatik landu.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Arte-terminologia espezifikoa ezagutu eta erabiltzea, Artearen Historiako edozein garaitako artelanen eta artisten ezaugarri formal, tekniko eta adierazkor esanguratsuenak argi eta koherentziaz adierazteko, eta norberaren gogoetak arin, ahoz edota sintesi, laburpen, txosten, aipamen edo berezko aurkezpenen bidez komunikatzeko.

Arte-terminoen hiztegi zehatza eskuratzeak lehentasuna du, pixkanaka barneratu beharko dena. Horrek aukera ematen du artelanaren eta bere testuinguru historikoaren analisi formala azaltzeko, egintza artistikoen eta haren oinarritzko kontzeptuen ezagutzatik eta ulermenetik ez ezik (artearen teoria eta funtzioa, estilo eta mugimendu artistikoen sorrera eta hedapena edo ikus-hizkuntzaren elementu nagusien hautemaketa, besteak beste), ezagutza teknikoaren ikuspegitik ere bai.

Beraz, ikasleek behar bezala erabili beharko dute Artearen Historian erabiltzen den hiztegia, eta haren helburuaren ulermenean aurrera egin beharko dute. Hartara, artelanen iruzkinak eta ikerketa-lanak egitean, argi eta koherentziaz adieraziko dituzte ezaugarri formal eta tekniko adierazgarrienak, formatu digitaletan zein tradizionalagoetan, egile-eskubideak errespetatuz eta informazioa zuzen erreferentziatuz. Era berean, irakasgaiaren berezko terminologia erabiltzeak nor bere gogoetak arin eta zorrotzaz komunikatzea ahalbidetuko du. Prozesu hau burutzeko, sintesiak, laburpenak, txostenak, aipamenak edo norberaren aurkezpenak egin beharko dira, eta horien bidez ikasitakoa antolatu, barneratu eta komunikatu, testuinguru analogikoetan eta digitaletan, zehaztasunez eta, ahal den heinean, sormenez. Testuinguru honetan, ezinbestekoa da ikasleek jakitea egile-eskubideak arautzen dituzten legeak ere badaudela.

Konpetentzia espezifikoa hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.1, PSIIK3.2, PSIIK5, EK2, KKAK1, KKAK2.

2. Estilo artistiko nagusiak identifikatzea eta ezaugarritzea, informazioa hautatuz eta haien artean sortzen diren eragin-, mailegu-, jarraitutasun- eta haustura-harremanak ezagutzeko, artearen historiaren bilakaera zuzentzen duten mekanismoak ulertzeko eta edozein garai eta kulturatako arte-adierazpenekiko errespetua eta estimua garatzeko.

Batxilergoko bigarren maila bukatuta, ikasleek Artearen Historia eta haren bilakaera osatzen duten etapa eta mugimenduei buruzko ikuspegi orokorra izan beharko dute. Ildo horretatik, pixkanaka ikasi beharko dute zer adierazpen eta estilo artistiko izan diren nagusi historian zehar; era berean, artelanak eta sortzaileak identifikatu beharko dituzte eta haien ezaugarri estilistiko nagusiak eta kultura-testuingurua aztertu beharko dituzte. Prozesuak, halaber, erlazioak ezartzea ahalbidetuko du, antzekotasunak eta desberdintasunak identifikatu eta horiei buruzko oinarritzko informazioa modu kritikoan sistematizatzearekin batera. Horretarako, modu orekatuan hautatutako Artearen Historiarako hurbilketa orokorra, argia eta globala ahalbidetuko duen informazioa izango de beharrezko baliabidea.

Irakasgai honen ikasketari berez dagokionez, behar besteko arreta emango zaie eragin-harremanei eta estilo, egile eta mugimendu artistikoen arteko mailegu-, jarraipen- eta haustura-mekanismoei. Horrek guztiak ulertarazten du arte-mugimendu bat zergatik mantentzen den ondorengo kultura-adierazpenetan —Arte Grekoa eta Erromatarra—, zergatik irauten duen berez —Arte Islamiarra— edo zergatik haustura batek desagerrarazten duen eta beste mugimendu bat sortzen den —Neoklasizismoa eta Erromantizismoa—. Une historikoaren eta dagokion arte-mintzairaren arteko harremanei buruzko etengabeko gogoetak ulertaraziko die ikasleei estilo bati zergatik jarraitzen dion beste estilo batek —askotan kontrajarria— edo zergatik bizi diren elkarrekin bi estilo aldi berean.

Beraz, ikasleek Artearen Historiako mugimendu eta garaien arteko eragin artistikoak eta horien zergatia eta horien arteko loturak eta desberdintasunak aztertuko dituzte, eta argi eta garbi ezagutu eta transmititu beharko dituzte. Aldi berean, edozein garai eta kulturatako arte-adierazpenekiko errespetua eta estimua garatuko dute.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.1, PSIIK3.1, PSIIK3.2, PSIIK5, HK1, KKAK1, KKAK2.

3. Arte-adierazpen garrantzitsuenak aztertzea eta espazioan eta denboran kokatzea, haien ezaugarri teknikoak, formalak, funtzioa eta ingurune sozial, politiko eta kulturala iruzkinduz, artelanak eta artistak korrante jakin baten adierazle gisa eta bere garaiko eta esparruko adierazpide gisa baloratzeko eta bere sormena balioesteko.

Irakasgai honen ikaskuntzaren oinarritzko helburua artelanak behar bezala aztertzea eta testuinguruan kokatzea da. Hori artista handien arte-lanen analisiaren bidez hasten da; izatez, artista horiek, beren esanahiagatik eta denboran zehar duten eraginagatik, erreferente dira Artearen Historian. Garrantzitsua da, beraz, ikasleek mugimendu artistikoak eta dagozkien artelanik adierazgarrienak identifikatzea, haien elementu tekniko, formal eta estilistikoetan oinarrituta, eta hori guztia beren testuinguru, funtzio eta garrantziarekin erlazionatzea. Garrantzizkoa da, halaber, ikasleek ikastea azterketa-prozesuan ez dela joera diskriminatzailea duen irizpiderik erabili behar. Horretarako, Artearen Historiarako hurbilketak ez du aurreiritzirik izan behar, eta beste bai kultura propio zein beste kultura batzuetako artelanen azterketa ere barne hartu behar du, batik bat interesa eta kalitatea izan arren Artearen Historiografiak, askotariko arrazoiak tarteko, baztertu dituenak.

Irakasgaiaren helburuetako da arte-ekoizpenak giza pentsamenduaren eta kultura eta une historiko jakin bateko haren inguruabarren adierazpide gisa ulertzea. Hala, artelan baten azterketak ikasleentzat esanahi osoa har dezan, testuinguru soziokulturalarekin eta autorearen biografiarekin lotu behar da, eta, hala badagokio, bide artistiko berriak ireki izana edo artistak soluzio tekniko berriak erabili izana hauteman eta baloratu behar da. Gainera, komeni da kontuan hartzea inolako artelana guztiz ulertzeko bere sorkuntzan parte harturiko faktoreak eta inguruabarrak kontuan hartu behar badirela ere; artelan hori, aldi berean, iturri historikoa izan daitekeela hura sortu zuen garaia, kultura eta nortasuna ezagutzeko.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.1, PSIIK3.1, PSIIK3.2, PSIIK5, HK1, HK3, KKAK1, KKAK2.

4. Arte-mintzairak ezagutzea eta ideien, desioen eta emozioen komunikazio eta adierazpide estetikorako bide gisa identifikatzea, esparru artistikoarekin zerikusia

duten komunikazio-egoeretan jarrera kooperatiboz parte hartuz, norik bere iritzia eta sentimenduak koherentziaz eta arintasunez adierazteko, besteen estimazio eta adierazpideekiko errespetua eta enpatia gordeta.

Bereziki garrantzitsua da ikasleek arte-mintzairak ezagutzea: arte plastikoak, arkitektura, musika, idazketa, antzerkia, dantza, zinema eta argazkilaritza. Artearen Historia irakasgaiari arkitektura eta arte plastikoak aztertzea dagokio, Arte Garaikidean zinema eta argazkilaritza barne hartuta, komunikazio eta adierazpide estetikoak beste bi bide diren heinean. Forma horietako bakoitzak berariazko arauak eta jarraibideak ditu, garai, une historiko, kultura, genero, estilo edo artista bakoitzaren arabera modu askotara sortzen, hausten eta birsortzen direnak. Arau horiek eredu formalak eta jarraibide teknikoak izan daitezke (simetria, proportzioa, konposizioaren oreka, elementuen arteko tentsioa...), eta komeni da ikasleek horiek ezagutzea. Ikasleek ulertu behar dute esperientzia artistikoak, askotan, eskatzen duela alde aurretik ezagutzea garai, arte eta artista bakoitzak zer teknika, kode adierazgarri eta hizkuntza plastiko eta bisual erabiltzen duen.

Era berean, helburua da ikasleek artelan batean identifikatzea horrek ideien, desioen eta emozioen komunikazio eta adierazpide estetikoak bide gisa duen alderdia, eta arterako hurbilketa erabili ahal izatea ezagutza berriak eraiki eta integratzeko eta lehendik eskuratutako jakintzak mobilizatzeko, baita bere iritzia eta sentimenduak koherentziaz eta arintasunez adierazteko ere. Hori, betiere esparru artistikoarekin zerikusia duten komunikazio-egoeretan jarrera kooperatiboz parte hartuz eta pertzepzio eta iritzi desberdinak errespetatuz.

Konpetentzia espezifikoa hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK3.1, HK1, HK3, KKAK1, KKAK2.

5. Arteak historian zehar izan dituen funtzioak eta kontzeptzioak bereiztea eta aztertzea, informazioa modu kritikoan hautatuz eta aztertuz eta horren ikuspegi orokorra lortuz, ekoizpen anitzak giza sormenaren emaitza gisa baloratzeko eta artelanei buruzko iritzi arrazoituak eta informatuak emateko.

Batetik, Artearen Historia irakasgaiari, funtsezkoa da ikasleek ulertzea zer den *artearen funtzioa*. Hau da, funtsezkoa da historian zehar artelanen sortzaileek eta artelan horiek agindu edo finantzatu dituzten botere-agente, klase eta talde sozialen pentsamolde, interes eta ekintzek izan dituzten erlazioak arte-ekoizpenarekin identifikatzea, ezagutzea eta testuinguruan kokatzea.

Bestalde, ezinbestekoa da funtsezko kontzeptuak ikastea, hala nola *artelana* bera edo *artearen kontzeptzioa* deiturikoa (imitazioa, adierazpidea, irudimenezko forma eta errealitatea), baita kontzeptzio horien bilakaera ere —aldaketa historikoei lotuta—; betiere, artelanen ekoizpenaren eta pertzepzioaren dimentsio erlijiosoa, ideologikoa, politikoa, soziala, ekonomikoa, adierazkorra eta estetikoa kontuan hartuta.

Funtsezkoa da ikasleek diakronikoki zein sintetikoki ezagutzea historian zehar eta kultura eta gizarte aniztetasunaren irizpide estetikoaren heterogeneotasuna edota aniztasuna. Horrez gain, arreta jarri behar diote Arte Garaikidearen esparruari eta gaur egungo ikuspegiari, betiere horren guztiaren ikuspegi orokorra lortzen, askotariko adierazpide eta estilo sortzaileak identifikatu eta hauteman daitezkeen.

Helburua da arte-ekoizpena eta -pertzepzioa artelanean bertan islatzen diren zenbait testuinguru, asmo eta funtzionaltasunekin lotuta dagoen prozesu historiko konplexu gisa ulertzea, eta artelan horiei buruzko irizpen arrazoitua eta informatua eman ahal izatea.

Jakina, informazioa bilatu, hautatu, landu eta aztertzearekin lotzen diren estrategia eta prozesu guztiak ezinbestekoak dira jakintza berriak ikasi eta eskuratzeko. Hori dela eta, beharrezkoa da ikasleek behar besteko maila lortzea iturri fidagarriak maneiatzeko, baita datu-bilketa eta informazioaren lanketa egiaztatua doitasunez egiteko, informazioaren azterketa kritikoa eta zorrotza egin ahal izan dadin.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.1, PSIIK1.2, PSIIK3.1, PSIIK3.2, PSIIK5, HK1, HK3, KKAK1, KKAK2.

6. Artearen historian izandako aldaketa estetikoak eta edertasun-kanonak deskribatzea, zenbait estilo, garai eta tokitako artelanen arteko analisi konparatiboak eginez, artisten eta irudikatutako pertsonaien psikologia eta asmoa atzematen ikasteko, eta aniztasunarekiko sentsibilitatea eta errespetua lortzea ahalbidetuko duen heldutasun pertsonala lortzeko, estereotipoak eta aurreiritziak gaindituz.

Arteak ez du artelana soilik inplikitzen; garai jakin bateko gizakiek, inguruabarren arabera, edozein gairi buruz egiten duten interpretazioa ere bustitzen du, bai lurreko boterearen edo botere erlijiosoaren ikuspegitik edo harekiko mendekotasunaren ikuspegitik, bai sentimenduaren, sinesmenen edo pentsamenduaren ikuspegitik. Kanon estetikoa aurreko guztiaren konbinazioaren emaitzazkoa da, eta, aldi berean, edertasunaren kontzeptuarekin, haren aurkakoarekin eta haren bilakaera historikoarekin lotu daiteke. Zenbait garaitako artelanen analisi konparatiboaren bidez, ikasleak arte-adierazpenetara hurbildu daitezke, eta, giza adimen konplexuan arakaturik, edertasunaren ideia eta balorazio estetikoko kanonak historian zehar nola aldatu diren hautematen, ulertzen eta azaltzen ikas dezakete. Gainera, ikuspegi horien ikuskera konplexua eta ez-dogmatikoa lortzen dute, eta beren irizpide eta gustuaren garapenari bide ematen diote.

Era berean, Artearen Historiaren agertokian, ikasleei beren burua ezagutzen lagundu dakieke, kasu honetan denboran zehar gizakia irudikatzeko erabilitako moduei buruzko gogoetaren bidez. Irudiaren bidez norbera ikusgai egiteko, proiektatzeko eta identifikatzeko beharra oso zabaldua dago gaur egun herritar guztien artean, sare sozialen bidez bideratuta. Behar hori, nolana ere, konstante historiko-kulturala da, eta haren forma eta helburuei buruz galdetzeraz garrantzitsuak. Hala, autorretratuak eta erretratuak aztertzearen bidez, ikasleak artisten eta pertsonaien psikologia eta asmoa atzematen ikasiko du, Historiako pertsona nabarmenak zein gizarteko edozein mailatako ordezkariak izan. Ez dira alde batera utziko arraza eta etnien aniztasuna islatzen duten edo haurtzarotik zahartzarora eta heriotzara bitarteko bizitza-zikloa islatzen duten artelanak.

Azkenik, analisi honen helburuen artean dago nerabeei beren irudi fisikoaren kontzeptuak asertitoki hartzen laguntzea, baita giza aniztasunarekiko errespetu- eta onarpen-jarrerak hartzen laguntzea ere, ezaugarri psikiko eta fisikoei dagokienez zein kultura-adierazpenei dagokienez, betiere orotariko estereotipo eta aurreiritzi diskriminatzaileak gaindituz.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.1, PSIIK1.2, PSIIK3.1, PSIIK5, HK1, HK3, KKAK1, KKAK2.

7. Tokiko, nazioko eta munduko Ondare Artistikoa identifikatzea eta baloratzea, identitate indibidual eta kolektiboak eta kulturalak definitzen eta transmititzen dituen elementu gisa, betiere haren funtzioen eta kudeaketaren adibide zehatzak modu kritikoan eta elkarrizketaren bidez ikertuz eta aztertuz, ondare artistikoaren kontserbaziorako eta hedapenerako konpromiso arduratsua hartzeko eta Garapen Iraunkorreko Helburuak lortzearekin erlazionatzeko.

Ondare Artistikoa aurreko belaunaldien ondare gisa eta adierazpide biziko fenomeno gisa aitortzea eta ondare hori kontserbatzeko eta modu arduratsuan erabiltzeko beharraz jabetzea funtsezko erronka dira edozein gizarte eta kulturarentzat. Ildo horretan, irakasgaiaren eginkizuna funtsezkoa da ikasleek artearen balio eta garrantzi kultural, sozial eta materialaz jabetu daitezen, artearen kudeaketa onaren garrantzia uler dezaten eta haren kontserbazioa, zaharberritzea eta sustapena arautzen duten legeen jakitun izan daitezen. Horrela, konpromiso arduratsua har dezakete ondarea kontserbatu eta hedatzeko.

Arteari ia garai eta kultura guztietan egotz dakiokkeen funtzioetako bat da errealitateen ispilu gisa jokatzeko eta, horren bidez, identitate-portaerari zentzua ematea; izan ere, askotan, berezitasun zein sinesmen kolektiboak definitzen dituzten elementu bisualak, ikonikoak eta sinbolikoak irudikatzen ditu. Garrantzitsua da, beraz, ikasleek aztertzea, modu kritikoan eta elkarrizketaren bidez, arteak nola sor eta transmiti ditzakeen sentimenduak eta sinesmenak zenbait mailatan, eta nola erabili daitekeen propaganda, irudikapen eta hezkuntzarako bitarteko gisa, adibidez, erakunde akademikoak eta museistikoak sortuz.

Azkenik, irakasgaiaren zeregina ere bada artea Garapen Iraunkorreko Helburuekin lotzea. Erronka da ikasleak herritar gisa prestatzea, zehazki bizitzako arlo guztietan trantsizioko eta garapen iraunkorreko proiektuak eta ereduak erraztu eta bultzatzen dituen herritar gisa. Testuinguru horretan, nabarmenduko da artista batzuek gaur egun arazoak ikusarazten laguntzen dutela edo erakunde aktibistekin kolaboratzen dutela aldaketa jasagarria lortzeko. Hartara, Artearen Historia kontzientziazio-tresna garrantzitsua ere bada.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.2, PSIIK4, PSIIK5, HK1, HK4, EKK1, KKAK1, KKAK2.

8. Artearen Historiaren ikasketan genero-ikuspegia txertatzea, obra garrantzitsuetan aztertuz emakumeak zer zeregin bete duen eta emakumeen zer irudi eman den estilo eta mugimendu artistikoetan, emakumezko artistak ikusarazteko eta benetako berdintasuna sustatzeko.

Gizarte-jokabide orokor baten parte gisa, XVIII. mendearen erdialdetik aurrera sortutako Artearen Historiografiak ere emakumearen bazterketa islatu du. Historikoki ukatu eta ezkutatu da emakumearen sormen-gaitasuna, eta horren lekuko dugu, besteak beste, museo handienetako bildumetan emakumeen presentzia urria. Irakasgai honek ulertarazi behar du gizonen eta emakumeen arteko arrakala ilogikoa murriztu behar dela. Emakumezko artistak naturaltasunez aztertzeak —izan diren eta diren artista gisa— lagundu egingo du artearen historiako emakumezko artista

nagusiak ikusarazten eta hain balioa nabartarazten, emakume izate hutsagatik eta justifikaziorik gabe baztertu baitira.

Bestetik, artean emakumearen irudiak eta arlo femeninoak izan duten bilakaera aztertuz, hobeto koka daitezke testuinguruan eta hobeto uler daitezke bi sexuen arteko harremanak historian zehar. Obra garrantzitsuen iruzkin historiko-artistikotik abiatuta, gai horri buruzko gogoeta piztu nahi da ikasleengan, zehazki obrek gizarte-etsipenaren sortzaile eta isla gisa duten funtzioari buruzko gogoeta; baita emakumeenganako diskriminazio-jokabideen aurrean zentzu kritikodun jarrera zibilizatuak sustatzea ere.

Konpetentzia espezifikoa hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KE1, KE2, DK1, DK2, PSIIK1.2, PSIIK5, HK1, HK2, HK3, KKAK1, KKAK2.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK

Artearen Historia
1. konpetentzia espezifikoa
1.1. Artearen Historiaren irakasgaiko terminologia espezializatuari dagozkion kontzeptu nagusiak ezagutzea eta erabiltzea, kontzeptu horiek behar bezala aplikatuz edozein garaitako obra orori buruzko irizpen formalak eta teknikoak argitasunez eta koherentziaz adierazteko, gogoeta pertsonalak arin komunikatzeko eta norberaren produktuak egiteko.
2. konpetentzia espezifikoa
2.1. Historiako estilo artistiko nagusiak identifikatzea, informazioa hautatuz, oinarritzko ezaugarriak eta horiek denboran izan duten garapena deskribatuz eta arte-adierazpen guztiekiko errespetua erakutsiz.
2.2. Artearen Historiaren bilakaera zuzentzen duten mekanismoak ezagutzea eta azaltzea, zenbait garaitako artelanen analisi konparatibotik, eta estiloen, artisten eta mugimenduen artean sortzen diren eragin, mailegu, jarraipen eta hausturako erlazioen azalpenetik abiatuta.
3. konpetentzia espezifikoa
3.1. Zenbait hizkuntza, mugimendu artistiko eta garaitako artelanak aztertzea eta iruzkintzea, haien ezaugarri bereziak (teknikoak, formalak, funtzioa...) antzemanaz baita egileak dagozkien korronteen adierazgarri gisa ere, prozeduraren ikuspegi orokorra erakutsiz eta sormena baloratuz.
3.2. Artelanak beren testuinguru ideologikoan, erlijiosoan, sozialean, politikoan, kulturean eta ekonomikoan kokatzea, aurreiritziak saihestuz, erlazio horiek azalduz eta aurreko eta ondorengo testuinguruarekin loturak bilatuz, irizpen kritiko eta arrazoitu baten bidez.
4. konpetentzia espezifikoa
4.1. Arte-mintzairak ezagutzea, garai, une historiko, kultura, genero, estilo edo artista

bakoitzari dagozkion bai teknikak, bai kode adierazgarriak eta bisualak ezagutzuz.

4.2. Artelanak komunikabide gisa betetzen duten paperari buruzko iritziak sortzea, esparru artistikoarekin lotutako komunikazio-egoeretan jarrera kooperatiboz parte hartuz, ideiak argi, koherentziaz eta arintasunez adieraziz, eta besteen iritzi eta adierazpenekiko errespetua eta enpatia erakutsiz.

5. kompetentzia espezifikoa

5.1. Zenbait artelanek beren testuinguruari dagokionez betetzen duten funtzioa bereiztea, informazioa hautatzetik eta adibide zehatzak aztertuz abiatuta, horren guztiaren ulermen eta irizpen kritiko eta arrazoitua erakutsiz.

5.2. Artearen kontzepzioa historian zehar modu kritikoan aztertzea eta azaltzea, artearen kodeak, mintzairak, sinboloak eta interpretazioak aintzat hartuz, ekoizpenen aniztasuna, giza sormenaren emaitza gisa, modu arrazoituan eta informatuan baloratuz eta haiekiko errespetua erakutsiz.

6. kompetentzia espezifikoa

6.1. Artearen Historian edertasunaren ideia sozialak eta filosofikoak eta haren proiektio estetikoko kanonek izan duten bilakaera ezagutzea eta azaltzea, dagozkien artelanetan identifikatuz eta etapa bakoitzeko ikuspegi nagusia aztertuz, aldi desberdinetako adibideen azterketa konparatiboaren bidez.

6.2. Estilo eta garai desberdinetako artelanetan edertasun-kanon desberdinei buruzko nork bere argudioak egitea, irudikapen horien formak eta helburuak identifikatuz, aniztasuna aberastasun-iturri gisa aintzat hartuz eta estereotipoak eta aurreiritziak gaindituz.

7. kompetentzia espezifikoa

7.1. Artelan nabarmen batzuk kultura-adierazpen eta identitate indibidual eta kolektiboen adierazpen transmisore gisa definitzen dituzten elementuak identifikatzea, horretan lagungarri izan diren baliabide estetiko eta ikonografikoen erabilera, modu kritikoan eta elkarrizketan, historiaren garai guztietako adibide zehatzak aztertuz.

7.2. Ondare Artistikoaren garrantzia azaltzea eta baloratzea, ondare hori eskuratzeko, kontserbatzeko eta hedatzeko prozesuei buruz eta haren funtzioei buruz ikertuz, ondare hori arautzen duten legeen existentzia ezagutzuz, artista sortzailearekin zerikusirik ez duten ekintzek arte-lanetan duten eragin positiboaz eta negatiboaz jabetuz eta egungo artea Garapen Iraunkorreko Helburuak lortzeko kontzientziazio-tresna gisa hartuz.

8. kompetentzia espezifikoa

8.1. Artearen Historiako emakumezko figura nagusien ibilbidea eta garrantzi artistikoa ezagutu eta azaltzea, emakumea artista gisa ikusaraziz, bere lanaren garapenaren testuinguru politiko, sozial eta kulturala aztertuz, eta testuinguru horretan bere burua baliatzeko egindako ahalegina aintzatetsiz.

8.2. Emakumeek artearen historian duten irudiaren eboluzioa kritikoki aztertzea, hainbat mugimendu, artelan garrantzitsuen iruzkina, eta irudi femeninoa irudikatuta dagoen

zenbait garai eta kulturatako obren analisi konparatiboa eginez, elementu teknikoetan, formaletan eta estilistikoetan oinarrituta.

OINARRIZKO JAKINTZAK

Oinarrizko jakintzak. Artearen Historia.	
A. Artearen Historiari hurbilketa	
1.	Artearen terminologia eta hiztegi espezifikoa, arkitekturan, eskulturan eta pinturan. *
2.	Arte-ekoizpenak aztertzeko tresnak: elementu teknikoak, formalak eta estilistikoak, haien esanahia, identifikazioa, testuingurua eta garrantzia. Analisi konparatiboa. *
3.	Artearen kontzeptua eta funtzioak historian zehar.*
4.	Arte-mintzairak komunikazio-bide gisa. Artean dauden askotariko kodeak. Sormeneko eta iritzi estetiko subjektibotasuna.*
5.	Eraginak, maileguak, jarraipenak eta hausturak Artearen Historian.*
6.	Herritartasun etikoa ingurune analogiko eta digitaletan: artelana, egile-eskubideak eta jabetza intelektualekiko errespetua. Informazioa, desinformazioa eta manipulazioa.*
B. Artea eta bere funtzioak historian zehar.	
1.	Artea eta bere funtzio magiko-erlijiosoa. Historiaurreko Artea: interpretazio-teoriak, ezaugarri nagusiak, aroak eta adibideak. Labar-Artea eta Arte Higigarria Europan.* Arte etnikoa historiaurreko kulturak ulertzeko laguntza gisa.
2.	Artea eta bere funtzio politikoa, boterearen komunikazio-tresna gisa. Testuinguruan kokatutako kasuen azterketa, ezaugarri nagusiak, aroak, artistak, adibideak eta bilakaera: <ul style="list-style-type: none"> - Arte Mesopotamiarra, Arte Egiptoarra eta Arte Erromatarra.* - Gustuaren ordenamendu ofizialaren erabilera napoleonikoa: Arte Neoklasikoa.* - Sobietar Errepublikan Sozialisten Batasuneko Errealismo Sozialista, estetika faxista italiarra, nazi alemaniarra eta haren interpretazioa Espainia frankistan: pentsamendu politikoaren adierazpenaren adibideak arkitekturan, eskulturan, pinturan, karteletan, argazkilaritzan eta zineman. - Artearen eta interes politiko eta ekonomikoen arteko harremana, Aro Garaikideko herritar berriak prestatzeko.
3.	Artea eta bere funtzio estetikoa. Arte Grekoaren azterketa, testuinguruan kokatzea, ezaugarri nagusiak, aroak, artistak, adibideak eta bilakaera.*
4.	Artea eta bere funtzio propagandistikoa. Arte kontsumo-gizartean —artelana kontsumo-objektu gisa eta publizitatea gizartearen isla gisa (gustuak, ezinikusiak eta kontsumo-ohiturak)—. <i>Pop Art</i> -etik <i>artelanen auraren galerara</i> , Walter Benjamin-en iritziz. *
5.	Artea eta bere funtzio pedagogiko erlijiosoa gizarte teozentrikoetan. Azterketa, testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak, bilakaera eta kasuen arteko erlazioa: <ul style="list-style-type: none"> - Arte Paleokristaua eta Arte Bizantziarra.* - Arte Islamiarra Penintsula Iberikoan.* - Arte Erromanikoa eta Arte Gotikoa.* - Arte Erromanikoaren eta Arte Gotikoaren gorabehera Euskal Herrian.*
6.	Artea eta gizarte-bereizle gisa betetzen duen funtzioa: mezenasgoa eta bildumazaletasuna. Azterketa, testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak, bilakaera eta kasuen arteko erlazioa: <ul style="list-style-type: none"> - Errenazimenduko Arte.*

<ul style="list-style-type: none"> - Arte Barrokoa.* - Errenazimendua eta Barrokoa Euskal Herrian.*
<p>7. Artea eta bere funtzio kritikoa. Azterketa, testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak, bilakaera eta kasuen arteko erlazioa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Goyaren pintura.* - Erromantizismoa.* - Errealismoa.* - Dadaismoaren ukapenetik eta transgresiotik Surrealismoaren baieztapenera.* - Neodadaismoa.* - Pop Artea.*
<p>8. Artea, eta arteak sentimenduak eta emozioak komunikatzeko betetzen duen funtzioa. Testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak eta bilakaera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erromantizismoa.* - Pintura Impresionista eta Postimpresionista.* - Fauvismo frantziarra.* - Espresionismoa eta Espresionismo Abstraktua.*
<p>9. Artea eta aurrerapen teknologikoa, Industria Iraultzatik aro digitalera.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Industria Iraultza: material berriak, joera arkitektoniko berriak, espazioaren ikuskera berria eta hiri-zabalguneak.* - Testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak eta bilakaera: - Funtzionalismo Arkitektonikoa.* - Futurismoa.* - Argazkilaritzaren eta zinemaren iraultza. - Postmodernitatea eta Arte Digitala.
<p>10. XIX. eta XX. mendeetako artea Euskal Herrian. Adibideak: Adolfo Guiard, Arteta, Iturrino, Oteiza eta Chillida. Pintura berria eta euskal eskultura: Ruiz Balardi, Zumeta, Dora Salazar, Txomin Badiola, Cristina Iglesias, Juan Luis Moraza.*</p>
<p>11. Artisautzatik diseinura. Testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak eta bilakaera: Modernismoa, Art Nouveau eta Art Decó.*</p>
<p>12. Artea eta Abstrakzioa. Testuinguruan kokatzea, ezaugarri orokorrak, aroak, adibideak eta bilakaera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kubismoa.* - Suprematismoa eta Neoplastizismoa.* - Abangoardiako eskultura.* - Europako Informalismoa.* - Abstrakzio Postpiktorkoa.*
<p>C. Artearen dimentsio indibidual eta soziala.</p>
<p>1. Artea eta identitate indibiduala eta kolektiboa. Geure burua irudikatze beharra: giza gorputzaren irudia eta erretratua. Artistaren irudiaren bilakaera. Eskolak, erregionalismoak eta identitate kolektiboak.*</p>
<p>2. Emakumea artean:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emakumearen irudikapena, ikuspegi kritikotik.* - Emakumeak artista gisa eta ikusgarritasuna lortzeko egin duten borroka, historian zehar. Artemisia Gentileschi-tik Helen Frankenthaler-era.*
<p>3. Ondare artistikoa: balio soziala, kulturala eta memoria kolektibokoa. Zaintza, kontserbazioa, zaharberritzea eta erabilera jasagarriak. Museografiaren eta Museologiaren arteko aldea eta elkarren osagarriak. Ondare Nazionalaren Legea eta Euskal Autonomia Erkidegoko Ondarearen Legea.*</p>
<p>D. Errealitatea, espazioa eta lurraldea Artean.</p>
<p>1. Pintura, espazioa eta perspektiba: hirugarren dimentsioaren konkista.*</p>
<p>2. Arkitektura eta espazioa: espazio arkitektonikoen sorrera. Funtzionalismo eta Arrazionalismo Arkitektonikoa.*</p>
<p>3. Artea eta lurraldean esku hartzea: hirigintza arte gisa.*</p>
<p>4. Arkitektura eta hirigintza Euskal Herrian.*</p>

5. Artea eta ingurumena.

- Arkitektura, hirigintza eta diseinu jasagarria.
- Arteak Garapen Iraunkorreko Helburuei egiten dien ekarpena. *

ZIRIBORRA